

Geachte griffier,

Hierbij stuur ik u het verslag van de workshop over het Prinsenhof die op 22 oktober j.l. onder auspiciën van Delfia Batavorum is gehouden. Ze gaat vergezeld van de aanbiedingsbrief aan wethouder Vollebregt van 30 oktober, die de belangrijkste aandachtspunten bevat. Ik verzoek u beide stukken onder de raadsleden te verspreiden, i.v.m. het feit dat het onderwerp Prinsenhof op de agenda van de Raad van 8 november staat.

Hoogachtend,

Theo Thomassen

(voorzitter)

voorzitter@delfia-batavorum.nl

<http://www.delfia-batavorum.nl>

Aan de wethouder Economie, Cultuur, Grondzaken en Vastgoed

5 november 18

Betreft: verslag workshop herinrichting Prinsenhof

Geachte heer Vollebregt,

Met genoegen doe ik u hierbij het verslag toekomen van de workshop over de herinrichting van het Prinsenhof van 22 oktober j.l. De deelnemers die ik na afloop heb gesproken waren zonder uitzondering tevreden over de goede sfeer waarin ze hun gezichtspunten met elkaar hebben kunnen delen en over de resultaten. Dit is, zo lijkt het, een mooie basis om een participatietraject op te bouwen!

Het verslag moet voor zichzelf spreken, maar ik noem graag een paar punten die uw bijzondere aandacht verdienen.

- (1) Niet alleen de uitwerking van de gestelde eisen en voorwaarden is kritisch bekeken, maar ook die eisen en voorwaarden zelf. Een aanvullende eis die is geformuleerd is, dat in elk herinrichtingsplan voor het museum het voormalige kloostercomplex als geheel uitgangspunt moet zijn van de analyse.
- (2) De inhoudelijke onderzoeken die tot dusver zijn uitgevoerd lijken voor een adequate waardebeoordeling van het Prinsenhofcomplex en zijn fysieke, sociale en cultuurhistorische context (mede in het licht van het eerste aandachtspunt) niet breed genoeg. In een volgende fase van het proces zou moeten worden vastgesteld hoe breed het onderzoeksterrein zou moeten zijn en hoe in hiaten in de kennis het best kan worden voorzien.
- (3) Er zijn uiteenlopende voorstellen gedaan voor de plaats en de uitstraling van de entree. In een vergelijkende vervolgstudie moeten die voorstellen worden geëvalueerd, mede in relatie tot hun consequenties voor de ruimterelaties binnen het museum, de routing door het museum en de inrichting van het Agathaplein.
- (4) Ook de voorstellen die zijn gedaan voor de herinrichting van het Agathaplein en de Prinsentuin moeten beter op hun waarde kunnen worden geschat. Het verdient aanbeveling om verschillende tuinarchitecten bij het complex passende herinrichtingsontwerpen te laten maken en de direct belanghebbenden (eigenaren, omwonenden, andere gebruikers), nauw bij de keuze te betrekken. Overwogen moet worden om voor deze herinrichting een deeltraject van het participatieproces in te richten.
- (5) Hetzelfde geldt voor de plannen tot herinrichting van de Waalse Kerk. Er wordt verschillend gedacht over de manier waarop daarbij een balans moet worden gevonden tussen de museale functie die de kerk moet gaan krijgen en de religieuze en monumentale waarden die de kerk belichaamt.

(6) En last but not least: er moet op korte termijn een goede manier worden gevonden om Delftenaren een substantiële bijdrage te laten leveren aan plannen voor de verdere ontwikkeling van het Prinsenhofcomplex die uiteindelijk door de politiek moeten worden vastgesteld. Het lijkt een goede suggestie als ambtenaren van de gemeente en een paar deelnemers aan de workshop op korte termijn de koppen bij elkaar steken om vast te stellen wat in dit geval de beste vorm is.

Mede namens Peter Jonquière en Wim van Leeuwen,

Met vriendelijke groet,

Theo Thomassen

Theo Thomassen

(voorzitter)

T: 06 526 366 20

voorzitter@delfia-batavorum.nl

<http://www.delfia-batavorum.nl>

WORKSHOP HERINRICHTING PRINSENHOF - VERSLAG

Over de workshop

Op 22 oktober 2018 werd in Sociëteit Standvastigheid in Delft een workshop gehouden over de herinrichting van het Prinsenhof en het Sint Agathaplein. De workshop was een initiatief van Joris van Bergen, Peter Jonquiere, Wim van Leeuwen en Theo Thomassen en werd gehouden onder auspiciën van Delfia Batavorum.

Doel van de workshop was de verschillen en overeenkomsten te inventariseren in een zo groot mogelijk aantal verschillende gezichtspunten van waaruit de problematiek in de discussie van het afgelopen jaar is gezien en naar mogelijkheden te zoeken om daarin een balans te vinden. De uitkomsten zouden bruikbaar moeten zijn als een uitgangspunt voor het aangekondigde gesprek van de gemeente met de stad over de herinrichting.

Vooraf werd vastgesteld, dat dat gesprek alleen coöperatief en vruchtbaar kan zijn als het op basis van wederzijds vertrouwen wordt gevoerd. Burgers moeten niet voor voldongen feiten worden geplaatst en alle informatie krijgen die voor hun oordeelsvorming nodig is. De gemeente moet de kennis, het verantwoordelijkheidsgevoel en de inbreng van burgers honoreren en zorgen voor een open en transparant besluitvormingsproces, waarin alle belangen ook met de nodige zorgvuldigheid tegen elkaar kunnen worden afgewogen. Herstel van het vertrouwen, dat door de gebrekkige communicatie in het voortraject is geschaad, is dus een eerste vereiste. De wethouder heeft hierin een eerste stap gezet; de initiatiefnemers van de workshop wilden met hun initiatief een tweede stap zetten.

Personen werden uitgenodigd op basis van hun kritische commentaren bij de plannen, hun directe betrokkenheid bij de herinrichting of hun specifieke deskundigheid. Dit resulteerde in 23 deelnemers. Zowel voor- als tegenstanders van de voorstellen waren vertegenwoordigd. Allen namen deel op persoonlijke titel, ook degenen die buiten de workshop een georganiseerd belang vertegenwoordigen.

Die deelnemers waren: Jan Bloemberg, Marjan den Boer, Josée Claassen, Joop Gravesteijn, Teun van der Heijden, Peter Jonquiere, Brie van Klaveren, Manita Koop, Evelien van der Kruit, Wim van Leeuwen, Bruno Ninaber van Eyben, Ivan Nevzgodin, Fleur Norbruis, Wytze Patijn, Peter Ruysch, Loudi Stolker-Nanninga, Teun van Staveren, Kees Tak, Gerrit Verhoeven, Wim Weve, Henk Wijnen en Anton Zoetmulder.

Als waarnemers waren aanwezig Janelle Moerman, directeur van Museum Prinsenhof Delft, Hein Schouwenaars, projectleider van het herinrichtingsproces, en Irma Lauwers, belast met het organiseren van de participatie van de stad. Zij namen niet deel aan de discussie, maar verstrekten op verzoek voor de discussie relevante informatie. De workshop werd geleid door de voorzitter van Delfia Batavorum, Theo Thomassen.

Uitgangspunten

Ruimtelijke kernopgaven

Aanleiding tot de discussie was de ruimtelijke visie van Bureau Merk X op het Prinsenhofcomplex van de toekomst. Die visie was de uitkomst van een opdracht van de gemeente om vast te stellen welke aanpassingen nodig en gewenst zijn om het gebouwencomplex geschikt te maken als huisvesting voor het museum in de toekomst, met als belangrijkste randvoorwaarde dat het functioneren van Museum Prinsenhof Delft en het Sint Agathaplein als één van de entrees naar de historische binnenstad moet worden versterkt. Een optimale uitoefening van de museale functies, vergroting van het publieksbereik en vergroting van de exploitatiemogelijkheden maken renovatie en uitbreiding van het nuttige vloeroppervlak noodzakelijk en de beoogde entreefunctie van het Sint Agathaplein biedt daarbij kansen en beperkingen. De door bureau Merk X gepresenteerde ruimtelijke visie heeft bijgevolg op zowel het museumcomplex als het Sint Agathaplein en de Prinsentuin betrekking.

De procedure: niet de uitwerking, maar de eisen en voorwaarden staan centraal

De ruimtelijke visie heeft tot veel kritiek aanleiding gegeven, maar de door de gemeente gevolgde procedure misschien nog wel meer. Geconfronteerd met grootschalig verzet heeft wethouder Vollebregt de gebrekkigheid van de gevolgde procedure erkend en de toezegging gedaan dat de gemeente bij de verdere ontwikkeling van de plannen in gesprek zou gaan met de stad. De opdracht van de gemeente aan bureau Merk X en de daarbij gestelde randvoorwaarden zouden daarbij uitgangspunt moeten zijn.

Voor het aankondigen van dat gesprek heeft de wethouder veel waardering gekregen, maar voor de in eerste instantie beperkte reikwijdte wat minder. In de commissievergadering van 4 oktober zei de wethouder de visie te zien als een middel om het gesprek met de stad aan te gaan. De insteek van de workshop is dan ook geweest, dat niet alleen de uitwerking van eisen en voorwaarden onderwerp van discussie moeten zijn, maar ook en vooral de eisen en voorwaarden zelf. Die bepalen wat kan worden uitgewerkt en hoe en zijn ook de maatstaven waaraan de uitwerking zal worden getoetst. De deelnemers is dan ook gevraagd ook eisen en voorwaarden kritisch te beoordelen en waren om die reden vooraf voorzien van een overzicht daarvan, opgesteld op basis de Toekomstvisie van het museum, de stedenbouwkundige randvoorwaarden, het verkennend ruimteprogramma en de ruimtelijke opgaven meegegeven aan bureau Merk X voor het ontwikkelen van een ruimtelijke visie.¹

De spanning tussen monument en museale functie is een gegeven

Vanaf de negentiende eeuw heeft men musea in oude monumentale gebouwen gehuisvest. Dat levert nu meer problemen op dan toen. De meeste musea hebben tegenwoordig een meer gedifferentieerde missie en een groter verzamelgebied, terwijl de tentoonstellingstechnieken en de publiekseisen ingrijpend zijn veranderd. Scheiding van monument en museum is zelden een realistische optie. Samenwonen is meestal de enige manier om die monumentale gebouwen en die musea beheerbaar en

---

¹ De genoemde stukken zijn alle te raadplegen op Delft RIS <https://ris.delft.nl/>.

exploiteerbaar te houden. De spanning tussen de eisen die het monument stelt en de museale functies die er worden uitgeoefend is een spanning die niet kan worden opgeheven, maar waar een optimale balans in moet worden gevonden.

Halve maatregelen en deeloplossingen zijn onwenselijk

Het Prinsenhofcomplex heeft voortdurend onderhoud nodig, de gebruikers veranderen evenals de functies die er worden uitgevoerd, de omgeving verandert, zeker nu na herinrichting van de Spoorzone, het toenemende toerisme heeft zijn gevolgen, het museum moet zijn taken op een bijdetijdse manier en met moderne middelen kunnen uitvoeren. Er moet dus hoe dan ook iets met het complex gebeuren. Wat er moet gebeuren en niet of er wat moet gebeuren is onderwerp van discussie. Duidelijk is voorsnog wel dat halve maatregelen - we doen eerst dit en later zien we wel weer verder – ontoereikend zijn en dat een integrale benadering is geboden.

Het historische karakter van het gebouwencomplex en de missie van het museum kunnen goed samengaan

Museum Prinsenhof Delft profileert zich in zijn missie als een Delfts museum van nationale betekenis en met een (inter)nationaal publieksbereik. Het vertelt met zijn historische gebouw – het woonhuis van Willem van Oranje – en zijn bijzondere collecties het verhaal van Delft en van Delftenaren die een belangrijke stempel drukken op het Nederland van vroeger en nu. Centrale thema's zijn Willem van Oranje, Delfts Blauw en Delftse Meesters. In deze missie is het Prinsenhofcomplex niet alleen de huisvesting van het museum maar ook het belangrijkste museumobject.

Het Prinsenhof als onderdeel van het voormalige Sint Agathaklooster

Heel het terrein en gebouwencomplex moeten in de analyse worden betrokken

De herinrichtingsvoornemens nemen de functies van het museum en de locatie waar het die functies uitoefent als uitgangspunt. De eisen die gesteld worden door de omgeving (en met name Sint Agathaplein en Prinsentuin) worden als randvoorwaarden behandeld. Voor de deelnemers aan de workshop daarentegen is het essentieel voor het realiseren van een goede balans tussen de historische betekenis van de gebouwen en het belang van een optimale uitoefening van de museale functies, dat het museum wordt gezien als de hoofdgebruiker van een voormalig kloostercomplex, een complex dat maar liefst één hectare groot is. In elk herinrichtingsplan voor het museum moet dus het voormalige kloostercomplex als geheel uitgangspunt zijn van de analyse. Daarbij moet dan nog rekening worden gehouden met de ligging van dat complex aan de spoorzone, waarin grote, ook voor het complex relevante investeringen zijn gedaan.

Herinrichting moet worden gebaseerd op breed en samenhangend historisch onderzoek

Volgens de deelnemers aan de workshop moet aan een herinrichtingsplan een breed en samenhangend onderzoek ten grondslag worden gelegd. De onderzoeken die tot nu toe zijn uitgevoerd ontberen die breedte en die samenhang. Breed cultuurhistorisch onderzoek is niet gedaan. Bouwhistorisch onderzoek wel (de resultaten komen vermoedelijk binnen een week beschikbaar), maar dat heeft alleen betrekking op het gedeelte binnen de muren van het museum en niet op de context.

Onderzoek naar de kenmerken en de kwaliteiten van de architectuur is nodig om ingrepen op een verantwoorde wijze te kunnen ontwerpen en om architectonische kwaliteiten in de nieuwe situatie duurzaam vorm te geven en uit te voeren. In een volgende fase van het proces zou moeten worden vastgesteld hoe breed het onderzoek zou moeten zijn (en of onderzoek naar de Prinsentuin als biotoop daar ook deel van zou moeten uitmaken).

Een archeologische, bouwhistorische of cultuurhistorische waardenstelling is essentieel, maar kan niet allesbepalend zijn als er keuzes over ingrepen in een gebouw moeten worden gemaakt. Je moet eerst bedenken wat je wilt en dan een zorgvuldige afweging maken van alle belangen en waarden.

Uitstraling: naar buiten gekeerd én naar binnen!

Het museum moet openheid uitstralen en beter zichtbaar zijn. Met deze stedenbouwkundige randvoorwaarden en de manier waarop ze in de ruimtelijke visie zijn uitgewerkt wordt volgens veel critici het karakter van het gebouwencomplex geweld aangedaan. Een middeleeuws kloostercomplex heeft een naar binnen gekeerde oriëntatie en dat geldt zeker ook voor het complex van het voormalige Sint Agathaklooster, waar het Prinsenhof deel van uitmaakt. Het zal niet gemakkelijk zijn om aan beide gezichtspunten evenveel recht te doen, maar onmogelijk is het niet. In de workshop werd vastgesteld, dat de naar binnen gerichte oriëntatie geldt voor het voormalige kloostercomplex als geheel en de randvoorwaarden met betrekking tot uitstraling en zichtbaarheid op het gedeelte van het complex met een museale functie. De eisen die zijn gesteld aan de uitstraling van het museum moeten dus in harmonie worden gebracht met het naar binnen gerichte karakter van het voormalige kloostercomplex. Het museum kan een stralende diamant zijn in een meer besloten ruimte.

Alle gebruikers moeten meepraten over de uitstraling van het complex

Plannen voor de herinrichting van het Prinsenhof moeten zoals eerder gezegd ingebed zijn in een visie op het hele complex. Dat betekent, dat de Gemeente een plan moet ontwikkelen voor de herinrichting van dat hele complex, waarbij omwonenden en gebruikers worden betrokken. Verder wordt ervoor gepleit om ook de programmatische samenwerking met het Prinsenkwartier te versterken (bijvoorbeeld op het raakvlak van geschiedenis en technologische innovatie).

De routing, de toegankelijkheid en de plaats van de entree

De routing door het museum en de toegankelijkheid

Dat er in het museum een logische routing moet worden aangebracht zonder doodlopende stukken staat niet ter discussie en hetzelfde geldt voor de toegankelijkheid voor minder validen, ook al kan 100% toegankelijkheid wellicht niet worden gerealiseerd. Dat dat ingrepen veronderstelt in het gebouw (zoals het aanbrengen van goede stijg- en zakpunten) ligt voor de hand. Die ingrepen moeten de historische en architectonische structuur zoveel mogelijk respecteren. Voorgestelde alternatieven moeten in het vervolgtraject worden meegewogen.

De verschillende opties voor de plaats en de uitstraling van de entree moeten worden onderzocht

De positionering van de entree aan de westzijde van de Waalse Kerk via een verhoogde toegangsweg wordt door sommigen toegejuicht, omdat zij de voorkant van de kerk een intuïtieve locatie vinden voor een heldere entree. Maar er is ook veel kritiek: de Prinsentuin wordt erdoor aangetast, de toegankelijkheid verbetert er niet door, historische bouwelementen verdwijnen, een boom moet worden verwijderd, het theatrale karakter past niet bij de kerk als voormalige kloosterkapel enz. Sommigen vinden in de Waalse Kerk een logisch begin van het museumbezoek, anderen vinden een ingang aan de Oude Delft meer voor de hand liggen. Verschillende alternatieven zijn de revue gepasseerd: de bestaande ingang, die dan beter zichtbaar gemaakt moet worden, andere ingangen aan de Oude Delft, de ingang aan de zuidzijde van de Waalse Kerk en een ingang aan de Phoenixstraat. De beoordeling van deze alternatieven blijkt ingewikkeld: de plaats van de entree bepaalt ook in meer of mindere mate de plaats van de kaartverkoop, de garderobe en de horeca en de routing door het museum en is ook van belang voor de inrichting van het plein. De voor- en nadelen van deze opties en de mate waarin ze voldoen aan de gestelde eisen moeten met elkaar worden vergeleken in een vervolgstudie waarbij al deze factoren worden betrokken.

De zichtbaarheid van de entree is een belangrijk punt: als het Prinsenhof als openbaar monument en als het belangrijkste museumstuk een duidelijker positie in de stad wil krijgen is de zichtbaarheid van essentieel belang. Het belang van die zichtbaarheid voor het museumbezoek wordt wel gerelativeerd: toeristen beslissen thuis of ze de collectie willen zien en als ze willen vinden ze de entree ook wel, met behulp van de stadsplattegrond van de VVV, Google maps en passanten die wel de weg weten.

Verbetering van de zichtbaarheid van museum en Waalse Kerk aan de Oude Delft

Verbetering van de zichtbaarheid

Het museum manifesteert zich nauwelijks naar zijn omgeving. De zichtbaarheid ervan moet worden verbeterd: “het museumcomplex moet als een magneet werken naar passanten in de naaste omgeving”. Dat is een doelstelling van het museum, vertaald in de stedelijke randvoorwaarden.

De gevel aan de Oude Delft

Of je de langgerekte laat achttiende-eeuwse gevel aan de Oude Delft, die dateert uit het einde van de 18^e eeuw, een mooie eenheid vindt of saai en plat lijkt een kwestie van smaak. Er zijn mogelijkheden om hem desgewenst interessanter en opener te maken. Zo kun je onderzoeken wat je met de ramen kunt doen, bijvoorbeeld door een paar ervan te verlagen richting straatniveau. De vraag is of dit de plaats is om zo'n ‘nieuwe tijdlaag’ aan te brengen. De meningen daarover zijn verdeeld. Overigens zijn er meer mogelijkheden om op deze plek de zichtbaarheid van het museum en de Waalse Kerk te vergroten: bestrating en straatmeubilair aanpassen, de bomen weghalen die zijn geplant toen de binnenstad autoluw moest worden gemaakt, waardoor het open karakter van het voormalige stadsplein wordt hersteld (zoals zichtbaar is op de Kaart Figuratief uit 1678, waar de Oude Delft ook ter plaatse van het Prinsenhof nog was overkluisd).

Een nieuw bouwvolume boven de consistorie

De voorgestelde opbouw boven de consistoriekamer ontmoet weinig weerklank en veel bezwaren. Tegen een eigentijds stedenbouwkundig accent aan de gevel en de Waalse Kerk op zich zijn niet veel bezwaren, maar dan als autonome toevoeging, zoals in het voorbeeld van Maastricht in de ruimtelijke visie. De voorgestelde opbouw wordt door sommigen als een onaanvaardbare aantasting gezien van het gebouw, zowel op het dak als binnen door de doorbraak naar de Waalse kerk. Een ander bezwaar dat tegen de opbouw wordt ingebracht is, dat het doel – een betere zichtbaarheid van het Prinsenhof op dit punt - niet echt wordt bereikt: de nieuwe museumfoyer geeft van binnen weliswaar uitzicht op de Oude Kerk en de binnenruimte van de Waalse Kerk maar neemt vanaf de Oude Delft en vanuit het steegje het zicht op de Waalse kerk juist weg. Ook voor wie van het Sint Agathaplein naar de Oude Delft loopt wordt juist het zicht op de Oude Jan belemmerd. Daarbij moet wel worden aangetekend, dat het schrappen van elke doorgang boven de consistoriekamer ook de voorgestelde routing voor een deel op losse schroeven zet. Het belang van de zichtbaarheid van het dak van de Waalse kerk wordt door anderen gerelativeerd, omdat dit dak nu al niet echt dominant is vanaf de Oude Delft. Sommigen pleiten voor het wegnemen van de bomen op de Oude Delft om de Waalse Kerk beter zichtbaar te maken. Ook wordt de mogelijke uitbreiding op de Oude Delft zelf met 1,80 meter volgens de Stedenbouwkundig Voorwaarden door sommigen als ongewenst bekritiseerd vanwege de versmalling van de publieke ruimte voor het museum en het effect op de continuïteit van de westelijke gevelwand van de Oude Delft.

Faciliteiten

De aanpassing van de faciliteiten voor personeel en museumbezoekers en de technische installaties leiden niet tot discussie. Aanpassing aan de eisen van de tijd is ook op dit punt geboden. Zo schieten de installaties voor de Van de Mandelezaal ernstig tekort, waardoor het er soms veel te warm wordt. Er moet voor worden gewaakt dat tekortkomingen maar ook aanpassingen in het gebouw leiden tot het vertrek van het ook internationaal bekende kamermuziekfestival. Dat zou voor de stad een enorm verlies betekenen.

De zuidwand van de Van de Mandelezaal opschuiven wordt overigens door niemand als een reële optie gezien.

Uitbreiding nuttige oppervlakte

Kunnen de doelstellingen van het museum binnen het Prinsenhofcomplex worden gerealiseerd?

De vraag of realisatie van de doelstellingen van het museum mogelijk is binnen het bestaande gebouwencomplex wordt in het Verkennend ruimteprogramma opengelaten: “Wil men alle gestelde doelen uitsluitend binnen het bestaande gebouwencomplex realiseren dan kan dat betekenen dat bepaalde ruimterelaties niet gerealiseerd kunnen worden of dat aanpassing van oppervlakken nodig is. Dit kan ertoe leiden, dat niet alle onderdelen van de toekomstvisie op de exploitatie van Museum Prinsenhof Delft gerealiseerd kunnen worden”.

Evelyne Merckx heeft de vraag positief beantwoord: de doelstellingen zijn binnen het bestaande Prinsenhofcomplex realiseerbaar. Dat dit de grote kwaliteit is van haar ruimtelijke visie wordt in de workshop niet weersproken.

Merckx heeft in haar visie de uitbreiding van de nuttige oppervlakte van het museum gerealiseerd door de opbouw van een nieuwe museumfoyer boven de consistoriekamer, een efficiënter gebruik van de zolders en de onderkeldering van bouwdeel 6 (met alle archeologische en financiële gevolgen) en de ingebruikneming van de Waalse Kerk als expositieruimte.

Nader zou moeten worden onderzocht wat de archeologische en financiële haalbaarheid van de onderkeldering is en welke alternatieven er zijn voor uitbreiding van de beschikbare ruimte. Misschien is het mogelijk in de stad museale satellieten in te richten, zoals door sommigen wordt geopperd..

De Waalse Kerk wordt tentoonstellingsruimte, maar hoe?

De Waalse Kerk moet nog tot 2024 incidenteel voor de Waalse gemeente beschikbaar blijven voor kerkelijke bijeenkomsten. Maar verder heeft ze als kerk geen functie meer: ze is toegevoegd aan het museum en heeft een museale functie gekregen. Daartegen heeft niemand van de aanwezigen bezwaar. De vraag is nu wel hoe een balans kan worden gevonden tussen het gebruik van de ruimte voor de museale doelstellingen van het museum enerzijds en het respect voor het kerkgebouw als monument en voor de sacrale functie die ze lang heeft gehad anderzijds. Het debat hierover gaat zowel over de aard van de presentaties als over de presentatiefaciliteiten. In de ruimtelijke visie wordt de kerk bestemd als expositieruimte voor de collectie Delfts Blauw (omdat dat het zicht op het kerkgebouw het minst belemmert), maar in alternatieve plannen zou de kerk een expositieruimte voor kerkelijke zaken of voor de geschiedenis van de Oranjes moeten worden. De kern van het probleem is echter niet gelegen in de aard van de exposities (die primair onder de verantwoordelijkheid van de museumdirectie valt), maar de ingrepen die worden voorgesteld om de kerk als expositieruimte geschikt te maken. Daar zijn grote bezwaren tegen ingebracht. Die bezwaren betreffen onder meer het voorstel tot plaatsing van een meubel als entresol langs de zuidgevel. Het gaat daarbij niet zozeer om de plaatsing van zo'n meubel als zodanig, maar vooral om de doorbraak op koorniveau door de kap naar de geprojecteerde foyer. Door anderen wordt die doorbraak echter als een uitdaging gezien.

Minder negatief is men over het weghalen van de scheidingswand onder het orgel (wat kerk en entree tot één ruimte zou maken), al worden er ook tegen die ingreep bezwaren ingebracht.

Een onderzoek naar de architectonische kenmerken en kwaliteiten kan ook hier behulpzaam zijn bij het maken van keuzes.

Tuin, plein en tussenpoortje

Hoe stil blijft de Groene Oase?

Kan het Sint Agathaplein tegelijkertijd een toegangspoort tot de binnenstad zijn en zijn karakter als deel van de voormalige kloostertuin behouden? Sommigen twijfelen eraan of dit mogelijk is. Het zal hoe dan ook een delicate opgave worden om de verschillende belangen die hier spelen, van bewoners, toeristen, ondernemers en wandelende burgers, met elkaar in balans te brengen. Kan een Groene Oase een

stiltegebied zijn en tegelijkertijd een evenemententerrein, een snelweg voor rolkoffers en een kalme verblijfsruimte? Aan het begrip Groene Oase moeten handen en voeten worden gegeven: hoeveel decibel geluid is toelaatbaar, welke type evenementen zijn geschikt, wat mag hun frequentie zijn en wat is concreet de beoogde sfeer? De stad moet kunnen bruisen, maar hoe, waar en wanneer? Als de ingang van het museum aan de kopse kant van de Waalse Kerk komt kan er ongetwijfeld een multifunctioneel plein ontstaan, maar kan dat plein dan ook nog een Groene Oase zijn?

Toerisme: bevorderen, afremmen of sturen

In sommige commentaren op de herinrichtingsplannen wordt het schrikbeeld geschetst van een alsmaar groeiende stroom toeristen. De vraag is of je daar wel of niet iets aan moet - of zelfs: kàn - doen. Het toerisme groeit mondiaal en zal dus ook in Delft groeien. Het museum moet als “toeristische trekker, culturele aanjager en economische katalysator” maatregelen nemen om die aanwas op te kunnen vangen en ervoor zorgen dat die toeristen naar het Prinsenhof komen die die het er graag wil hebben.

Het belang van sturing van de toeristenstroom is groter dan ooit. Je kunt sturen door je op specifieke doelgroepen te richten. Delft Marketing richt zich op de hoger opgeleide toeristen die vooral van historie en cultuur houden (in vaktermen de ‘Aqua’-groep). Voor deze doelgroep is kwaliteit van belang en daar wordt dan ook op ingezet. Kwaliteit wordt in de komende jaren sowieso het sleutelwoord in het toeristisch beleid: kwaliteit van toerist en kwaliteit van aanbod. Daarnaast is het volgens Delft Marketing in het kader van gastvrijheid van belang dat het museum rolstoelvriendelijk is.

Karakter en toekomstig gebruik van plein en tuin

Het karakter van het Sint Agathaplein en de Prinsentuin als voormalige kloostertuin moet behouden blijven, maar of dat lukt wordt in belangrijke mate bepaald door de manier waarop het plein als een toegangspoort tot het stadscentrum gaat fungeren en van de manier waarop de ruimte gebruikt gaat worden. Volgens de toekomstvisie van het museum moet het Sint Agathaplein een uitnodigende, levendige locatie worden met een diverse, kwalitatief hoogwaardige programmering. “Een living lab in het Prinsenkwartier kan een verbindende rol spelen en zorgt voor extra aantrekkingskracht voor het Sint Agathaplein. Dat wordt daarmee een heus museumplein.” Programmatische samenwerking met het Prinsenkwartier bij de organisatie van een breed scala aan living labs lijkt hier perspectieven te bieden.

Meer herinrichtingsontwerpen laten maken

De ruimtelijke visie zegt over het Sint Agathaplein en de voormalige Prinsentuin dat ze nu versnipperd zijn en weer herenigd moeten worden in een Groene Oase. Het bevat ook voorstellen over de inrichting van dit gebied. Of die hereniging nodig is en met historische argumenten te onderbouwen en of de ruimte moet worden heringericht volgens de voorstellen van Merckx is zeer de vraag. Het verdient de voorkeur om niet bij voorbaat van dit plan uit te gaan, maar verschillende tuinarchitecten enkele alternatieven voor een bij het complex passend herinrichtingsontwerp te laten maken, waar dan een keuze uit kan worden gemaakt.

Wat moet er met het poortje gebeuren?

In de ruimtelijke visie wordt ook voorgesteld om het Sint Agathaplein, de tuin en de Waalse Kerk beter zichtbaar maken door het tussenpoortje af te breken. Sommigen vinden dit een goed middel om de toren van de Waalse Kerk zichtbaar te maken en bezoekers te trekken naar het nieuwe Agathaplein. Anderen leggen eerder de nadruk op de spanning tussen het vergroten van de zichtbaarheid en het handhaven van het intieme karakter van het Sint Agathaplein. Ook de onverwachte opening naar het plein, die de nauwe doorgang aan passanten biedt, wordt genoemd als een stedenbouwkundige kwaliteit die moet worden gehandhaafd.

Tegen dit onderdeel van de ruimtelijke visie is vanuit de stad het heftigst geprotesteerd. Een petitie werd in een paar weken tijd door een paar duizend Delftenaren ondertekend. “Moord op de poort staat voor moord op ons Prinsenhof”, was de leuze. De ouderdom en de stedenbouwkundige kwaliteit spelen in het verzet niet de hoofdrol. Het poortje heeft een hoge symboolwaarde en als *lieu de mémoire* een grote emotionele waarde. Die emotionele waarde zou in het vervolgtraject meer erkenning moeten krijgen, bij de waardering van het poortje maar ook bij de waardering van de andere zichtbare onderdelen van het Prinsenhofcomplex. Voor ontwerpster Evelyne Merckx zelf is het poortje overigens geen essentieel onderdeel van haar visie, blijktens haar opmerking daarover op de TOP bijeenkomst van 25 september.

Betrek gebruikers en omwonenden erbij!

Bij de herinrichting van plein en tuin spelen praktische gebruiksoverwegingen een rol. Zo moet voor wandelaars, bezoekers en omwonenden de doorgang naar de tramhalte aan de kant van de Phoenixstraat open blijven. De betrokkenheid van alle eigenaren, omwonenden en gebruikers is zeker bij de herinrichting van deze ruimte van belang. Overwogen moet worden om van deze herinrichting een deeltraject in het participatieproces te maken.

Verder ligt het voor de hand om rekening te houden met de uitkomsten van de online-enquête die de gemeente over de herinrichting van het Sint Agathaplein en de Prinsentuin heeft georganiseerd. Die uitkomsten worden binnen een week verwacht. Het ziet ernaar uit dat omwonenden moeite hebben met evenementen en dat de opvattingen van de respondenten uiteen lopen.

Het participatietraject

Duidelijkheid is geboden bij de start

Voor de start van het participatietraject moet het voor alle betrokkenen en deelnemers volstrekt duidelijk zijn hoe dat uitwerkingstraject eruit ziet, hoe er wordt samengewerkt en hoe de rollen en verantwoordelijkheden van alle partijen inclusief gemeentebestuur en gemeenteraad zijn verdeeld, op welke manier de problemen worden benaderd (integrale benadering etc.), waarover gepraat wordt en waarover niet en wat de centrale thema's zijn. Essentieel is bovendien dat de betrokkenen en deelnemers weten wat ze van het proces en de uitkomsten mogen verwachten en vaststellen wanneer ze met het proces en de uitkomsten tevreden zijn.

Hoe moet het participatietraject eruit zien?

Over het participatieproces volgen hier een paar opmerkingen zonder dwingende samenhang.

- Om te beginnen moet worden bepaald wie in het participatietraject gaan meedoen en hoe het eruit moet gaan zien.
- De participatie moet zich in eerste instantie richten op de ontwikkeling van een structuurplan, dat aan het eigenlijke ontwerpproces vooraf moet gaan.
- De keuze van een architect (Europese aanbesteding) maakt deel uit van het proces.
- De nieuwe opdracht met de bijbehorende stedenbouwkundige randvoorwaarden moet de architect voldoende creatieve ruimte laten; niet alles moet worden dichtgetimmerd.
- In het ontwerpproces moet niet gedifferentieerd worden naar de kosten die met de herinrichting zouden zijn gemoeid ('drie scenario's').

Moeten burgers in de klankbordgroep of in de projectgroep?

Aan de deelnemers zijn twee voorstellen voorgelegd over de verdere loop van het participatieproces: het "voorstel Vollebregt" en het "voorstel Van Leeuwen".

In het voorstel van Vollebregt blijven de opdracht die aan bureau Merx is gegeven en de bijbehorende randvoorwaarden uitgangspunt. De meeste deelnemers aan de workshop vinden deze opdracht te beperkt en willen dat ook bepaalde functionele eisen en stedenbouwkundige randvoorwaarden ter discussie komen te staan voordat een nieuwe visie wordt opgesteld.

Vollebregt gaat er in zijn voorstel vanuit, dat er voor het gesprek met de stad een klankbordgroep wordt opgericht, terwijl Van Leeuwen voorstelt burgers te laten participeren in een projectgroep die onder leiding van een neutrale voorzitter wordt gesteld en waarin gemeente en burgers samen verantwoordelijk zijn voor de te nemen besluiten.

Men is het Van Leeuwen eens dat het woord klankbordgroep te weinig invloed van de groepsleden suggereert, maar deelname aan een projectgroep heeft niet ieders instemming. Burgers die in het participatieproces mee gaan doen moeten invloed en verantwoordelijkheid krijgen, maar moeten ook hun onafhankelijkheid bewaren ten opzichte van een uitvoeringsorgaan. Geconstateerd wordt dat hier geen vaste regels gelden: de manier waarop de betrokkenheid van de stad concreet wordt vormgegeven hangt af van de aard van het probleem. Zo werd bij de stadsvernieuwing die betrokkenheid anders georganiseerd dan bij de Spoorzone, omdat daar de belangen anders lagen. Voordat het brede participatietraject van start gaat moet eerst in een kleinere groep worden bepaald wat in dit geval de beste vorm is.

Voor alle deelnemers is duidelijk dat de politiek uiteindelijk beslist.

TT, Delft, 29-10-2018

historische
vereniging

**DELFIGA
BATAVORUM**